

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра педагогічних технологій початкової освіти

ВІЩУКАЄВА К. М.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ,
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД СІМ'Ї»**

**Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
II року навчання спеціальності 231 «Соціальна робота»**

Одеса – 2025

УДК: 364.15:378.147.88

*Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського
(протокол № 10 від 27 березня 2025 р.)*

Рецензенти:

Хлівнюк Т.П. – кандидат політичних наук, доцент, завідувачка кафедри соціальної роботи Одеського національного університету імені І.І. Мечникова;

Паскаль О.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогічних технологій початкової освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Віщукаєва К.М.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Соціальний супровід сім'ї» [для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 231 «Соціальна робота»]. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 30 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з обов'язкової навчальної дисципліни «Соціальний супровід сім'ї» містять зміст самостійної роботи здобувачів; питання для самоперевірки, питання до заліку, приблизну тематику індивідуального навчально-дослідного завдання.

ЗМІСТ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД СІМ'Ї».....	4
РОЗДІЛ 1.	
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	6
РОЗДІЛ 2.	
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ.....	15
РОЗДІЛ 3.	
КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	23
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	28

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД СІМ'Ї»

До особливої групи клієнтів належать діти або сім'ї з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, робота з якими вимагає від майбутнього фахівця із соціальної роботи прояву особистісних якостей, теоретичних знань, практичних умінь та навичок, необхідних для здійснення соціального супроводу. У цьому зв'язку виникає потреба в підготовці таких фахівців, а саме майбутніх соціальних працівників та соціальних педагогів, які зможуть здійснювати роботу з сім'ями у формі соціального супроводу.

Мета навчальної дисципліни «Соціальний супровід сім'ї» формування в майбутніх фахівців із соціальної роботи та соціальних педагогів базових знань, вмінь, навичок щодо здійснення ними соціального супроводу сімей різних типів.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Соціальний супровід сім'ї» здобувачі мають опанувати знання з дисципліни «Соціальний супровід клієнта», «Теорія і практика соціальної роботи».

Здобувач вищої освіти **знає:**

- нормативні документи, що стосуються супроводу сімей різних категорій;
- порядок виявлення сімей, які перебувають в складних життєвих обставинах;
- особливості планування, організації та надання соціальної послуги – соціальний супровід.

Здобувач вищої освіти **вміє:**

- аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити власні висновки щодо планування, організації та реалізації соціального супроводу сімей;
- виявляти та розв'язувати проблеми сімей, які перебувають в складних життєвих обставинах;
- здійснювати безперешкодну взаємодію з об'єктами соціального супроводу та суб'єктами, які долучені до нього;
- вільно спілкуватися усно і письмово державною мовами з професійних питань;
- використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання комплексної соціальної послуги;
- розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід;
- аналізувати соціально-психологічні процеси в сім'ях, які перебувають у складних життєвих обставинах.

РОЗДІЛ 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кількість годин	
Змістовний модуль I. Теоретичні засади соціального супроводу сім'ї			
1.	Сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах, як об'єкт соціального супроводу	2	
2.	Соціальний супровід як базова соціальна послуга сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах	2	
3.	Оцінка потреб сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах	2	
4.	Нормативно-правове підґрунтя соціального супроводу сімей	2	
Змістовний модуль II. Соціальний супровід різних категорій сімей			
5.	Соціальний супровід сімей, у яких чиниться насильство	2	
6.	Особливості соціального супроводу сімей, в яких виховуються діти з особливими потребами	2	
7.	Соціальний супровід неблагополучних сімей	2	
8.	Соціальний супровід прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу	4	
9.	Соціального консультування неблагополучної і прийомної сім'ї при супроводі	2	
Разом		20	

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	Назва теми Форма заняття	Кількість годин	
1.	<i>Семінар</i> «Сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах, як об'єкт соціального супроводу»	2	
2.	<i>Круглий стіл</i> «Соціальний супровід як базова соціальна послуга сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах»	2	

3.	<i>Кейс-стаді «Оцінка потреб сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах»</i>	2	
4.	<i>Семінар «Нормативно-правове підгрунтя соціального супроводу сімей»</i>	2	
5.	<i>Семінар-практикум «Соціальний супровід сімей, у яких чиниться насильство»</i>	2	
6.	<i>Дискусія «Особливості соціального супроводу сімей, в яких виховуються діти з особливими потребами»</i>	2	
7.	<i>Вирішення практичних ситуацій «Соціальний супровід неблагополучних сімей»</i>	2	
8.	<i>Семінар-практикум «Соціальний супровід прийомних дітей</i>	2	
9.	<i>Вирішення практичних ситуацій «Соціальне супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу»</i>	2	
10.	<i>Дискусія «Особливості соціального консультування неблагополучної і прийомної сім'ї»</i>	2	
Разом		20	

ПЛАНИ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1. Семінар «Сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах, як об'єкт соціального супроводу»

Питання для обговорення

1. Як ви розумієте поняття «складні життєві обставини» для сім'ї? Які фактори, на вашу думку, найчастіше призводять до таких ситуацій?
2. Які основні фактори сприяють виникненню складних життєвих обставин у сім'ях?
3. Як змінилися причини виникнення проблем у сім'ях за останні десятиліття?
4. Які типи проблем найчастіше виникають у сучасних сім'ях? Як ці проблеми взаємопов'язані між собою?
5. Які наслідки для індивіда та суспільства мають складні життєві обставини в сім'ї?

6. Як ці проблеми впливають на здоров'я, освіту, соціальну адаптацію членів сім'ї?

7. Які, на вашу думку, основні цілі соціального супроводу таких сімей? Які конкретні дії можуть бути вжиті для досягнення цих цілей?

Практичні завдання

Завдання 1. Розробити власну типологію сімей, які потребують соціального супроводу.

Завдання 2. Написання есе «Сім'я у сучасному світі».

Практичне заняття 2. *Круглий стіл «Соціальний супровід як базова соціальна послуга сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах»*

Доведіть важливість послуги соціального супроводу сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Практичне завдання

Завдання 1. Підготувати коротку доповідь про досвід своєї країни у реалізації соціального супроводу як базової соціальної послуги сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Завдання 2. Розробіть конкретні рекомендації щодо покращення на основі вивченого досвіду та обговорення.

Практичне заняття 3. *Кейс-стаді «Оцінка потреб сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах»*

Питання для обговорення

1. Що таке «оцінка потреб»?
2. Які основні потреби сімей, що перебувають у складних життєвих обставинах?
3. Які основні методи оцінки потреб сімей?
4. Як побудувати довірчі відносини з сім'єю під час оцінки потреб?

5. Як розробити індивідуальний план підтримки сім'ї на основі результатів оцінки?

6. Яка роль соціального працівника в оцінці потреб сімей?

Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізувати зміст, принципи здійснення оцінки, охарактеризувати методи, що застосовуються в процесі оцінювання потреб сім'ї. Визначити їх переваги та недоліки. Результати представити у вигляді таблиці.

Завдання 2. Надайте кейс та розробіть анкету для оцінки потреб сім'ї, в різних життєвих сферах (освіта, здоров'я, соціальне забезпечення тощо).

Завдання 3. Розробіть кластер з теми «Визначення потреб сім'ї».

Практичне заняття 4. Семінар «Нормативно-правове підґрунтя соціального супроводу сімей»

Питання для обговорення

1. Хто має право на отримання та надання соціальних послуг?
2. Яка установа приймає рішення про надання соціальних послуг?
3. Яке значення та структура державного стандарту соціального супроводу?

Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізувати чинні основні державні нормативно-правові документи щодо підтримки та допомоги сім'ям та представити у вигляді таблиці: назва документа, номер, дата прийняття; основні поняття (написати їхні визначення); зміст документа (що гарантує?, якому клієнту?); категорія населення, на підтримку та допомогу якої спрямований документ.

Практичне заняття 5. Семінар-практикум «Соціальний супровід сімей, у яких чиниться насильство»

Питання для обговорення

1. Як ви розумієте поняття «домашнє насильство»?

2. Які види насильства ви можете назвати?
3. Які основні закони та нормативні акти регулюють питання протидії домашньому насильству в Україні?
4. Які основні причини виникнення домашнього насильства? Чи змінюються ці причини з часом?
5. Чим відрізняється соціальний супровід сімей, де є насильство, від роботи з іншими категоріями сімей?
6. Які основні потреби мають жертви домашнього насильства?
7. Які бар'єри перешкоджають жертвам звернутися за допомогою?
8. Яка роль соціального працівника в роботі з жертвами домашнього насильства?
9. Як захистити дітей від наслідків домашнього насильства?
10. Які форми роботи з дітьми, які стали свідками насильства, є найбільш доцільними?
11. Які заходи профілактики домашнього насильства можна вживати?
12. Яку роль відіграє соціальний педагог в запобіганні домашньому насильству? Які теми щодо насильства слід вивчати в освітніх закладах?

Практичні завдання

Завдання 1. Розробить програму інтерв'ю з дитиною, яка постраждала від домашнього насильства.

Завдання 2. Розробить рекомендації педагогам з підтримки дитини, яка постраждала від домашнього насильства.

Практичне заняття 6. Дискусія «Особливості соціального супроводу сімей, в яких виховуються діти з особливими потребами»

Питання для обговорення

1. Які емоції зазвичай переживають батьки, дізнавшись про особливі потреби своєї дитини?
2. Як змінюються ролі та обов'язки батьків після народження дитини з особливими потребами?

3. Які фактори впливають на адаптацію батьків до нової ситуації?
4. Які труднощі виникають у взаєминах між батьками після народження дитини з особливими потребами?
5. Як змінюються взаємини в сім'ї після появи дитини з особливими потребами?
6. Які основні проблеми виникають у сімей, які виховують дітей-інвалідів?
7. Які специфічні аспекти соціального супроводу сімей з дітьми з особливими потребами відрізняють його від супроводу інших сімей?
8. Як побудувати довірчі відносини з такими сім'ями?

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте зміст та форми роботи соціального педагога/соціального працівника із сім'ями в яких виховується дитина з особливими потребами.

Завдання 1. Створити «методичну скарбничку», зокрема – методичний інструментарій для підвищення виховного потенціалу сімей, в яких виховується дитина з особливими потребами.

Практичне заняття 7. Вирішення практичних ситуацій «Соціальний супровід неблагополучних сімей»

Питання для обговорення

1. Які критерії визначають сім'ю як неблагополучну? Чи є чіткі критерії для сімей з проблемами адикції?
2. Які основні цілі соціального супроводу таких сімей?
3. Яку роль відіграє сім'я в процесі реабілітації? Як мотивувати членів сім'ї до змін?
4. Який вплив має адикція батьків на психологічний та фізичний розвиток дитини?
5. Які форми соціальної реабілітації найбільш ефективні для дітей з таких сімей?

6. Як захистити права дитини, яка проживає в сім'ї з проблемами адикції?

7. Яка роль освітніх закладів у захисті прав дитини?

Практичні завдання (робота в мікрогрупах).

Завдання 1. Надайте кейс та розробіть план соціального супроводу неблагополучних сімей з різними проблемами (алкоголізм, наркоманія, насильство тощо).

Практичне заняття 8. Семінар-практикум «Соціальний супровід прийомних дітей»

Питання для обговорення

1. Окресліть можливі соціально-психологічні проблеми прийомних дітей
2. Схарактеризуйте соціальну адаптацію дитини у прийомній сім'ї за її формами.
3. Схарактеризуйте показники рівня пристосування дитини до нового соціального середовища – прийомної сім'ї.
4. Визначите проблеми формування прив'язаності та прихильності дитини в прийомній сім'ї.
5. Схарактеризуйте методи відповідно до форм виховання дітей в прийомних сім'ях.

Практичні завдання (робота в малих групах)

Завдання 1. Кожна з груп окреслює основні обов'язки, які беруть на себе прийомні батьки відносно дитини, яка влаштовується у сім'ю та надати їх перелік.

Завдання 2. Відповідно до переліку обов'язків, визначає, хто повинен приймати рішення з кожного питання.

Завдання 3. Окреслює проблеми прийомної сім'ї, які потребують втручання фахівця із соціальної роботи.

Практичне заняття 9. Вирішення практичних ситуацій «Соціальне супровід прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу»

Питання для обговорення

1. Яка мета і завдання соціального супроводу прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу?
2. Які етапи соціального супроводу прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу?
3. Як здійснюється планування соціального супроводу прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу?
4. Як здійснюється реалізація соціального супроводу прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу?
5. Які органи здійснюють контроль за умовами проживання вихованців у дитячих будинках сімейного типу?

Практичні завдання (робота в мікрогрупах).

Завдання 1. Надайте кейс та алгоритм його розв'язання за одним з напрямків: прийомна дитина і навчання; прийомна дитина і біологічні батьки; дорослішання прийомної дитина і проблеми спадковості.

Завдання 2. Розробіть план супроводу (6 місяців) прийомної сім'ї/дитячих будинків сімейного типу на конкретному кейсі та презентуйте його іншим групам.

Практичне заняття 10. Дискусія «Особливості соціального консультування прийомної і неблагополучної сім'ї»

Питання для обговорення

1. Поняття соціальне консультування.
2. Які методи і форми соціального консультування прийомної і неблагополучної сім'ї.
3. Які завдання та напрями соціального консультування прийомної і неблагополучної сім'ї.

4. Які знання, вміння і якості необхідні соціальному працівнику, для здійснення ним соціального консультування неблагополучної та прийомної сімей.

Практичні завдання

Завдання 1. Напишіть перелік знань, які є базовими для соціального консультування, незалежно від категорії сім'ї з якою працює соціальний працівник. Результати надайте у вигляді таблиці.

Завдання 2. Складіть перелік необхідних якостей (не менше 20) соціального працівника, які необхідні для здійснення ним соціального консультування неблагополучної та прийомної сімей. Результати надайте у вигляді таблиці.

Завдання 3. Визначте напрями, завдання, методи та форми соціального консультування неблагополучної та прийомної сімей. Результати надайте у вигляді таблиці.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

РОЗПОДІЛ ГОДИН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
	Денна	Заочна	
Сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах, як об'єкт соціального супроводу	7		Індивідуальна групово-співбесіда, усне опитування, перевірка практичних завдань, залік
Соціальний супровід як базова соціальна послуга сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах	7		
Оцінка потреб сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах	7		
Нормативно-правове підґрунтя соціального супроводу сімей	7		
Соціальний супровід сімей, у яких чиниться насильство	7		
Особливості соціального супроводу сімей, в яких виховуються діти з особливими потребами	7		
Соціальний супровід неблагополучних сімей	7		
Соціальне супровід прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу	14		
Особливості соціального консультування неблагополучної і прийомної сім'ї	7		
Разом	70		

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї

Тема 1. Сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах, як об'єкт соціального супроводу.

1. Сім'я, як мала соціальна група.
2. Типологізація сімей за певними критеріями та ознаками.
3. Проблеми, що провокують складні життєві обставини сімей.
4. Ознаки, за якими сім'ю можна віднести до категорії сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.
5. Мета і завдання соціального супроводу сімей.

Тема 2. Соціальний супровід як соціальна послуга для сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

1. Визначення терміну «соціальний супровід».
2. Ознака соціального супроводу як виду соціальної діяльності.
3. Основні заходи та форми роботи, що реалізуються при наданні соціальної послуги соціального супроводу.

Тема 3. Оцінка потреб сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

1. Мета і завдання оцінки потреб.
2. Принципи оцінки потреб у наданні соціальної послуги.
3. Оцінка потреб як ключовий етап соціального супроводу.
4. Складання індивідуального плану надання послуги соціального супроводу.

Тема 4. Нормативно-правове підґрунтя соціального супроводу сімей.

1. Закон України «Про соціальні послуги»
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про організацію надання соціальних послуг»
3. Наказ Мінсоцполітики України № 1005
4. Значення та структура державного стандарту соціального супроводу.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД
РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ СІМЕЙ**

Тема 5. Соціальний супровід сімей, у яких чиниться насильство

1. Проблема домашнього насильства.
2. Законодавча база з питань протидії насильству в сім'ї.
3. Види і форми насильства в сім'ї.
4. Специфіка соціального супроводу означеної категорії клієнта.
5. Специфіка роботи із жертвами домашнього насильства.

Тема 6. Особливості соціального супроводу сімей, в яких виховуються діти з особливими потребами

1. Реакція та способи поведінки матері і батька, у яких народилася дитина з особливими потребами.
2. Цикл соціальної допомоги сім'ї, що виховує дитину з особливими потребами.
3. Проблеми сімей, в якій виховується дитина з інвалідністю.
4. Види допомоги сім'ї, де виховується дитина з інвалідністю.
5. Специфіка соціального супроводу означеної категорії сімей.

Тема 7. Соціальний супровід неблагополучних сімей

1. Зміст соціального супроводу сімей, члени яких ведуть аморальний спосіб життя.
2. Соціальна реабілітація дітей у сім'ї, де є проблема адикції.
3. Роль соціального педагога на різних організаційних етапах соціально-педагогічної реабілітації.

Тема 8. Соціальне супровід прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу

1. Особливості функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу.
2. Мета і завдання соціального супроводу прийомної сім'ї та дитячого будинку сімейного типу.
3. Порядок здійснення соціального супроводу прийомних сімей та ДБСТ.
4. Етапи соціального супроводу прийомних сімей, ДБСТ.
5. Ролі та функції соціального працівника під час здійснення соціального супроводу прийомних сімей та ДБСТ.
6. Планування соціального супроводу.
7. Планування виходу дитини із сім'ї.
8. Завершення соціального супроводу.
9. Ознайомитися з Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про прийомну сім'ю» та надати короткий реферативний огляд.

Тема 9. Особливості соціального консультування неблагополучної і прийомної сім'ї

1. Консультування як технологія соціальної допомоги.
2. Методи та форми соціального консультування.
3. Консультування проблемних і прийомних сімей.

**ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА
ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ
ПРОЦЕСУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ**

Тема 1. Сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах, як об'єкт соціального супроводу

1. Розробити власну типологію сімей, які потребують соціального супроводу.
2. Написання есе «Сім'я у сучасному світі».

Тема 2. Соціальний супровід як базова соціальна послуга сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах

1. Підготувати коротку доповідь про досвід своєї країни у реалізації соціального супроводу як базової соціальної послуги сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.
2. Розробіть конкретні рекомендації щодо покращення на основі вивченого досвіду та обговорення.

Тема 3. Оцінка потреб сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах

1. Проаналізувати зміст, принципи здійснення оцінки, охарактеризувати методи, що застосовуються в процесі оцінювання потреб сім'ї. Визначити їх переваги та недоліки. Представити у вигляді таблиці.
2. Підготуйте кейс та розробіть анкету для оцінки потреб сім'ї, в різних життєвих сферах (освіта, здоров'я, соціальне забезпечення тощо).
3. Розробіть кластер з теми «Визначення потреб сім'ї».

Тема 4. Нормативно-правове підґрунття соціального супроводу сімей»

1. Проаналізувати чинні основні державні нормативно-правові документи щодо підтримки та допомоги сім'ям та представити у вигляді таблиці: назва документа, номер, дата прийняття; основні поняття (написати їхні визначення); зміст документа (що гарантує?, якому клієнту?); категорія населення, на підтримку та допомогу якої спрямований документ.

Тема 5. Соціальний супровід сімей, у яких чиниться насильство

1. Розробити програму інтерв'ю з дитиною, яка постраждала від домашнього насильства.
2. Розробити рекомендації педагогам з підтримки дитини, яка постраждала від домашнього насильства.

Тема 6. Особливості соціального супроводу сімей, в яких виховуються діти з особливими потребами

1. Визначте зміст та форми роботи соціального педагога/соціального працівника із сім'ями в яких виховується дитина з особливими потребами.
2. Створити «методичну скарбничку», зокрема – методичний інструментарій для підвищення виховного потенціалу сімей, в яких виховується дитина з особливими потребами.

Тема 7. Соціальний супровід неблагополучних сімей

1. Підготуйте кейс та розробіть план соціального супроводу неблагополучних сімей з різними проблемами (алкоголізм, наркоманія, насильство тощо).

Тема 8. Соціальне супровід прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу

1. Кожна з груп окреслює основні обов'язки, які беруть на себе прийомні батьки відносно дитини, яка влаштовується у сім'ю та надати їх перелік.
2. Відповідно до переліку обов'язків, визначає, хто повинен приймати рішення з кожного питання.
3. Окреслює проблеми прийомної сім'ї, які потребують втручання фахівця із соціальної роботи.
4. Підготуйте кейс та алгоритм його розв'язання за одним з напрямків: прийомна дитина і навчання; прийомна дитина і біологічні батьки; дорослішання прийомної дитини і проблеми спадковості.
5. Розробіть план супроводу (6 місяців) прийомної сім'ї/дитячих будинків сімейного типу на конкретному кейсі.

Тема 9. Дискусія «Особливості соціального консультування неблагополучної і прийомної сім'ї»

1. Поміркуйте про знання та вміння, які необхідні соціальному працівнику, для здійснення ним соціального консультування неблагополучної і прийомної сім'ї.
2. Поміркуйте про необхідні якості (не менше 20) соціального працівника, які необхідні для здійснення ним соціального консультування неблагополучної та прийомної сімей. Результати надайте у вигляді таблиці.
3. Поміркуйте про напрями, завдання, методи та форми соціального консультування неблагополучної та прийомної сімей.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Підготувати порівняльний аналіз на електронному і паперовому носіях, виступити на семінарському занятті (протягом семестру).

ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ (ЗА ВИБОРОМ)

№ з/п	Приблизна тематика (за вибором)	Кількість годин
1.	Порівняйте традиційну українську сім'ю з сучасними сімейними моделями. Визначте спільні риси та відмінності	
2.	Порівняльний аналіз законодавства різних країн щодо протидії домашньому насильству	
3.	Соціальний супровід сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах та вразливих сімей: аналіз відмінностей та спільних аспектів	
4.	Соціальний супровід дітей, залишених без батьківського піклування, та прийомних дітей: найкращі практики та виклики	
5.	Соціальний супровід сімей, де є особи з інвалідністю та без інвалідності: відмінності та спільні аспекти	
6.	Порівняння ролі громадських організацій та державних установ у наданні соціальних послуг сім'ям	
7.	Порівняйте потреби багатодітних, одnodітних та неповних сімей	
8.	Соціальний супровід сімей, де є насилля та без насилля: відмінності та спільні аспекти	
9.	Соціальний супровід дітей та підлітків: порівняння підходів та методів	
10.	Інклюзивна освіта та соціальний супровід: досвід та виклики	
Разом		10

РОЗДІЛ 3.

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ (ЗАЛІК)

Для навчальної дисципліни «Соціальний супровід сім'ї» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60), студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 A)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері соціального супроводу. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань
Добре (82-89 B)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері соціального супроводу, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначно
Добре (74-81 C)	Здобувач володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, знає основні теоретичні положення, що відповідають

	програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо сучасних соціально-психологічних практик у сфері соціального супроводу. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні правила, морально-етичні, правові та соціально-психологічні аспекти роботи у сфері соціального супроводу
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо організації соціально-педагогічної роботи у сфері соціального супроводу несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії, але відсутнє глибоке розуміння логіки соціальних процесів в організації соціального супроводу
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання заліку

**РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ЗА
РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
(ЗАЛІК)**

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота)			ІНДЗ	Разом
Теми	Бали		0-10	0-100
Змістовий модуль І				
Тема 1	0-9	0-36		
Тема 2	0-9			
Тема 3	0-9			
Тема 4	0-9			
Змістовий модуль ІІ				
Тема 5	0-9	0-54		
Тема 6	0-9			
Тема 7	0-9			
Тема 8	0-9			
Тема 9	0-18			
Тема 10	0-9			
Всього:		0-90		

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Сім'я, як мала соціальна група.
2. Типологізація сімей за певними критеріями та ознаками.
3. Проблеми, що провокують складні життєві обставини сімей.

4. Ознаки, за якими сім'ю можна віднести до категорії сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.
5. Мета і завдання соціального супроводу сімей.
6. Визначення терміну «соціальний супровід».
7. Ознака соціального супроводу як виду соціальної діяльності.
8. Основні заходи та форми роботи, що реалізуються при наданні соціальної послуги соціального супроводу.
9. Мета і завдання оцінки потреб.
10. Принципи оцінки потреб у наданні соціальної послуги.
11. Оцінка потреб як ключовий етап соціального супроводу.
12. Складання індивідуального плану надання послуги соціального супроводу.
13. Нормативно-правове підґрунтя соціального супроводу сімей
14. Значення та структура державного стандарту соціального супроводу.
15. Законодавча база з питань протидії насильству в сім'ї.
16. Види і форми насильства в сім'ї.
17. Специфіка соціального супроводу означеної категорії клієнта.
18. Специфіка роботи із жертвами домашнього насильства.
19. Особливі потреби в охороні здоров'я.
20. Сучасні підходи до соціального супроводу сімей, члени яких мають особливі потреби в охороні здоров'я.
21. Реакція та способи поведінки матері і батька, у яких народилася дитина з особливими потребами.
22. Цикл соціальної допомоги сім'ї, що виховує дитину з особливими потребами.
23. Проблеми сімей, в якій виховується дитина з інвалідністю.
24. Види допомоги сім'ї, де виховується дитина з інвалідністю.
25. Специфіка соціального супроводу означеної категорії сімей.

26. Зміст соціального супроводу сімей, члени яких ведуть аморальний спосіб життя.
27. Соціальна реабілітація дітей у сім'ї, де є проблема адикції.
28. Роль соціального педагога на різних організаційних етапах соціально-педагогічної реабілітації.
29. Особливості функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу.
30. Мета і завдання соціального супроводу прийомної сім'ї та дитячого будинку сімейного типу.
31. Порядок здійснення соціального супроводу прийомних сімей та ДБСТ.
32. Етапи соціального супроводу прийомних сімей, ДБСТ.
33. Ролі та функції соціального працівника під час здійснення соціального супроводу прийомних сімей та ДБСТ.
34. Планування соціального супроводу.
35. Планування виходу дитини із сім'ї.
36. Завершення соціального супроводу.
37. Особливості соціального консультування неблагополучної і прийомної сім'ї.
38. Знання, вміння та якості соціального працівника щодо підтримки та допомозі сім'ї в складних життєвих ситуаціях.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Віцукаєва К. М. Соціальний супровід клієнта : навчальний посібник ПНПУ імені К. Д. Ушинського. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2017. 320 с.
2. Максимова Н. Ю. Психологічні основи соціальної реабілітації : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2022. 288 с.
3. Пеша І.В., Сопівник І.В., Галайдюк В.В., Кошук О.Б. Соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю. Навчальний посібник. Київ : Компрінт, 2023. 449с.
4. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
5. Соціальна робота із вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч. ; Ч. 2 (Соціальна робота із вразливими сім'ями та дітьми / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / заг. ред. Т.В. Журавель, Кияниця. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 252 с.

Допоміжна

1. Алексеєнко Т. Ф., Бибик Д. Д., Гончар Л. В, Куниця Т. Ю. Соціально-педагогічний супровід дітей вимушених переселенців : посібник; за ред. Т.Ф. Алексеєнко. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 208 с.
2. Віцукаєва К.М. Ганчева Л., Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з профілактики насилля щодо дітей. *Науковий вимір соціальних і педагогічних проблем сьогодення* : збірник наукових праць / редкол. І.М. Богданова та ін. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. С. 35–39.
1. Віцукаєва К.М. Кейс-метод в процесі підготовки майбутніх соціальних працівників до соціального супроводу *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал. Одеса : «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2024. Вип. 72. С. 203–206.

3. Віцукаєва К.М. Курко Т. Підготовка майбутніх працівників до консультування клієнтів, які опинилися у складних життєвих обставинах (СЖО) *Науковий вимір соціальних і педагогічних проблем сьогодення* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції серед студентів та молодих науковців, 14 грудня 2018 року / редкол. І.М. Богданова та ін. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2018. С. 84–88.
4. Віцукаєва К.М. Тімотіна Р. Профілактика виникнення домашнього психологічного насилля над дітьми. *Науковий вимір соціальних та педагогічних проблем сьогодення* : збірка наук. праць / редкол. І. М. Богданова та ін. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. С. 179–184.
5. Віцукаєва К.М., Мироненко О.С. Нормативно-правові документи у роботі соціального працівника з сім'ями, які перебувають у СЖО *Науковий вимір соціальних і педагогічних проблем сьогодення* : збірка наукових праць / редкол. І.М. Богданова та ін. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. С. 109-112.
6. Кажук Р., Шпільчак Л. Соціально-педагогічний супровід неповних сімей. *Освітній простір України*. № 10 (2017). С. 131–145.
7. Оксенюк О. Соціальний супровід сім'ї дитини с особливими потребами. *Social Work and. Education* 2018 Vol. 5, No. 1, P. 38–46.
8. Петрочко Ж.В. Ведення випадку. Енциклопедія освіти : енциклопедія / ред. В. Кремень. 2-ге вид. Київ, 2021. С. 100–101.
9. Соціальна робота із вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. П. Петрочко. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
10. Синчук С. Про сутність послуги соціального супроводу відповідно до законодавства України. *Вестник Львовського університету. Серія юридична наука*. 2020. Випуск 70. С. 181–188.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України : офіційний сайт.
URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Міністерство соціальної політики України. URL : <http://www.msp.gov.ua>.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт.
URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
5. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт.
URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>